

Dilema ukrajinského národního projektu: vytváření nových národních mýtů

Předložená diplomová práce analyzuje vztah národního projektu (nation-building) a různých verzí národních dějin z hlediska role, kterou hrají v procesu konsolidace a formování národní identity současné ukrajinské společnosti.

Autor vychází z předpokladu, že v dramatických ukrajinských dějinách se formovaly vize národních dějin v silné závislosti na několika důležitých faktorech jako např. regionálním členění země (blíže k Rusku či dále od něj), úrovni rozvoje (agrární a průmyslová zóna). Tyto vize hrály důležitou roli jako legitimizační nástroje různých národních programů a z nich se odvozujících politik, jimiž byly zase zpětně upravovány a reformulovány. Tím se také zvýrazňovala jejich role a funkce při vytváření základních modelů ukrajinského národního hnutí a v zásadě i podoby, resp. podob ukrajinského národa a způsobů, jimiž se obyvatelstvo, na ukrajinském území žijící, mohlo s těmito různými podobami identifikovat, a to i v závislosti na politických dějinách, které trhaly ukrajinské území tu tím, tu oním způsobem mezi různé státní celky.

Práce se po stanovení základních výzkumných otázek nejprve věnuje definici a vysvětlení teoretického rámce, který zakládá na adaptaci teorií národa a nacionalismu pro účely jejich aplikace na ukrajinskou situaci. Dílčím pracovním závěrem tu je teze o oscilování ukrajinské národní identity mezi póly etnicity a občanství, z nichž však ani jeden není schopen nabídnout Ukrajině dostatečně silný a atraktivní model národní integrace na celostátní úrovni. Výsledkem je podle autora jakési identitátní provizorium, které literatura označuje (podle mého mínění poněkud nadneseně) pojmem technokratický projekt, i když se spíše jedná o směsici mocenského instrumentaria, alibismu a pragmatické politiky, jež je nakonec z nouze ctností.

Autor ukazuje, jak se tato dilematická situace promítá do neschopnosti vytvořit společné historické zázemí ukrajinské národní identity, a to jednak v širším slova smyslu na osudech historické politiky (učebnice dějepisu, instituce koordinující či garantující určitý způsob výzkumu dějin), jednak v užším smyslu na konkrétním případě interpretací osobnosti S. Bandery. Právě v tomto případě se však ukazuje, že Bandera a jeho příběh možná nejsou

tak důležité per se, ale proto, že velmi dobře ilustrují skutečnost, že v ukrajinském případě dilema přerůstá v jen těžko řešitelný antagonismus, který Bandera velmi snadno podporuje.

Práce se v zásadě úspěšně pokouší zejména v historickém kontextu rekonstruovat, jak se toto dilema/antagonismus utvářely. Ve spojení s autorovou preferencí modernistického, resp. konstruktivistického přístupu k národu (nacionalismu) by však bylo zajímavé se zeptat, jestli toto dilema má „primordiální“, nebo „modernistickou“ povahu. Převážně historicky pojatou analýzou autor podkládá svůj konstruktivismus jistou dávkou primordialismu, ačkoliv v konstruktivistické perspektivě by bylo podstatné zjistit aktéry a strategie (nabízí se tu práce třeba s diskursivní analýzou textů). Práce základní nástin tohoto problému obsahuje v odkazu na roli národních mytologií (jež ovšem zase spíše vykazují silně primordiální rysy), ale téma by si zasloužilo dotáhnout do konce i po této stránce. Z hlediska používaných konceptů by totiž výzkum v tomto směru možná spíše využil pojmu state-building.

Předložený text nicméně bez výhrad splňuje nároky kladené na diplomovou práci, vykazuje zejména vysokou jazykovou úroveň a schopnost adekvátně formulovat relativně složité skutečnosti. Navrhuji hodnocení **výborně**.

Krakov, 26. 8. 2014

Jiří Vykoukal